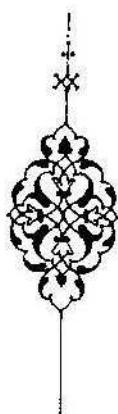
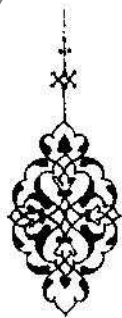

انقلاب اسلامی در شیراز

www.ketab.ir

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

فروستد

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

نصیری طیبی، منصور ۱۳۴۹

انقلاب اسلامی در شیراز / تألیف: منصور نصیری

تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳.

۱۲۰۰ ص:

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی: ۱۴. بچ من ای انقلاب اسلامی

ایران: ۳۲.

۴۵۰۰۰ ریال: ۷- 978-964-419-701-

فیبا.

کتابنامه.

ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ - شیراز

شیراز - تاریخ

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

۱۳۹۲ ۹۵۶۰ / ش / DSR

۹۵۵ / ۰۸۳۶۳۲۲

۳۳۹۵۵۰۲

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

دوران انقلاب اسلامی در شیراز

نویسنده: تصویر نصیری طیبی

تأیید چاپ: بهار ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۷-۷۰۱-۴۱۹-۹۶۴-۷

ISBN: 978-964-419-701-7

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه روی پمپ بنزین، پلاک ۱۹۵۴.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۱ تا ۲۲۲۱۱۱۰

www.irdc.ir

این اثر یکی از موضوعات «طرح
تدوین تاریخ نهضت اسلامی» است
که در مرکز اسناد انقلاب اسلامی
تهیه شده و کلیه حقوق آن برای
مرکز محفوظ می‌باشد.

لازم است برای بیداری نسل‌های آینده و جلوگیری از غلط‌نویسی مغرضان، نویسندگان متعهد
به امت مسلم به بررسی دقیق تاریخ این نهضت اسلامی بپردازند، و قیام‌ها و تظاهرات مسلمین
ایران را در شهرهای مختلف با تاریخ و انگیزه‌ی آن ثبت نمایند تا مطالب اسلامی و
نهضت روحانی و سیاسی جوامع و نسل‌های آینده شود، ما که هنوز در قید حیات هستیم و
مسائل جاری ایران را که پیش چشم همه‌ی ما به روشنی افتاده است دنبال می‌کنیم،
فرصت‌طلبان و منفعت‌پسندان را می‌بینیم که با قلم و بیان بدون هراس از هرگونه رسوایی،
مسائل دینی و نهضت اسلامی را بر روی واقع جلوه می‌دهند و به حکم مخالفت با اساس
نمی‌خواهند واقعیت را تصدیق کنند. قلم اسلام را نمی‌توانند ببینند، و شکی نیست که این
نوشتجات بی‌اساس به اسم تاریخ در نسل‌های آینده آثار بسیار ناگواری دارد. از این جهت،
روشن شدن مبارزات اصیل اسلامی در ایران از ابتدای انعقاد نطفه‌اش تاکنون و رویدادهایی که
در آینده اتفاق می‌افتد از مسائل مهمی است که باید نویسندگان و علمای متفکر و متعهد بدان
بپردازند. درست آنچه را امروز برای ما روشن و واضح است برای نسل‌های آینده مبهم
می‌باشد؛ و تاریخ، روشنگر نسل‌های آینده است، و امروز قلم‌ها را می‌بینیم در صدد تحریف
واقعیات هستند، باید نویسندگان امین این قلم‌ها را بشکنند.

(صحیفه امام، جلد ۱، ص ۴۳۴)

فهرست مطالب

۲۱	 مقدمه
۲۳	 پیشگفتار

فصل اول:

۲۹	 شیراز از ابتدا تا مشروطه
۳۱	 موقعیت طبیعی و اوضاع جغرافیایی شیراز
۳۴	 وجه تسمیه‌ی شیراز
۳۴	 شیراز در دوران باستان
۳۵	 شیراز در قرون نخستین اسلامی
۳۸	 شیراز در عصر سلجوقیان
۴۰	 اتابکان سلغری (اتابکان فارس)
۴۲	 حکومت خاندان اینجو و آل مظفر در شیراز
۴۵	 شیراز در دوره‌ی تیموریان
۴۶	 شیراز در عصر قراقویونلوها و آق‌قویونلوها
۴۷	 شیراز در عصر صفویه و افشاریه
۵۲	 حکومت زندیه در شیراز

۵۵	شیراز از آغاز سلطنت قاجار تا مشروطیت
۷۰	اوضاع اجتماعی شیراز
۷۲	خاندان قوام‌الملک
۷۶	خاندان قشقایی
۸۳	اوضاع فرهنگی شیراز
۸۷	آثار باستانی و تاریخی شیراز
۸۸	آرامگاه‌ها و اماکن مقدس مذهبی
۹۱	اماکن سیاحتی و تفرج‌گاه‌ها
۹۲	وضعیت اقتصادی شیراز
۹۳	صنایع
۹۵	تجارت

فصل دوم:

۹۹	شیراز از انقلاب مشروطیت تا سقوط قاجاریه
۱۰۱	شیراز در جریان قیام تنباکو
۱۰۳	تحولات سیاسی فارس در آستانه‌ی مشروطیت
۱۰۵	تشکیل صف‌بندی‌های سیاسی در فارس
۱۰۵	احزاب سیاسی
۱۰۶	نقش خاندان قوام‌الملک در مقابله با مشروطه‌خواهان
۱۱۱	همراهی صولت‌الدوله قشقایی با مشروطه‌خواهان
۱۱۳	آیات و علمای مؤثر در جریان مشروطیت در شیراز
۱۱۴	جهت‌گیری انگلیسی‌ها در قبال تحولات فارس
۱۱۴	شیراز در دوران استبداد صغیر
۱۱۷	تحولات فارس پس از فتح تهران
۱۱۸	رقابت‌های بختیاری‌ها و قشقایی‌ها و تأثیر آن بر اوضاع شیراز

اولتیماتوم انگلیسی‌ها به ایران و پیامدهای آن در فارس.....	۱۲۰
درگیری‌های شیراز در دوران حکومت نظام‌السلطنه.....	۱۲۱
ورود نیروهای خمسه به شیراز و آغاز درگیری‌ها.....	۱۲۴
شیراز در جنگ جهانی اول.....	۱۲۸
قیام دشتستانی‌ها علیه انگلیسی‌ها و تأثیر آن بر اوضاع سیاسی شیراز.....	۱۳۰
کودتای ژاندارمری شیراز علیه انگلیسی‌ها.....	۱۳۳
تکلیف پلیس جنوب ایران.....	۱۳۶
درگیری قشقای‌ها با پلیس جنوب و تأثیر آن بر تحولات شیراز.....	۱۳۸
شیراز در اوایل سلطنت قاجاریه.....	۱۴۳

فصل سوم:

شیراز در دوره‌ی پهلوی اول.....	۱۴۷
والیان و استانداران فارس در دوران رضاشاه.....	۱۴۹
اکبر میرزا صارم‌الدوله.....	۱۵۳
نصرت‌الدوله فیروز.....	۱۵۶
وثوق‌السلطنه.....	۱۵۷
نصیرالسلطنه.....	۱۵۸
نصرالملک.....	۱۵۹
معاوض‌السلطنه پیرنیا.....	۱۶۰
صارم‌الدوله.....	۱۶۱
سرلشکر شبیانی استاندار نظامی.....	۱۶۲
مظفر اعلم.....	۱۶۵
فرح‌الله بهرامی، دبیر اعظم.....	۱۶۵
فطن‌الملک جلالی.....	۱۶۵
مجید آهی.....	۱۶۶

۱۶۶	ابوالفتح میرزا دولتشاهی
۱۶۷	شوکت‌الملک علم
۱۶۹	معاذ السلطنه پیرنیا
۱۷۱	سید مهدی فرخ
۱۷۳	شورش عشایر فارس و تأثیر آن بر اوضاع شیراز
۱۷۵	سرآغاز شورش
۱۷۶	شورش قشقایی‌ها
۱۷۸	گسترش قیام عشایر در مناطق مختلف فارس
۱۸۰	داماد نیروهای نظامی در مقابله با شورشیان
۱۸۳	نبرد برای تسخیر سایر نواحی فارس
۱۸۵	نبرد تامری
۱۸۷	فرجام کار شورشیان فارس
۱۹۰	رضاشاه و سیاست یکپارچه‌سازی در فارس
۱۹۳	کشف حجاب و واکنش مردم فارس
۱۹۶	علما و روحانیون فارس در دوران رضاشاه

فصل چهارم:

۲۰۳	شیراز از شهریور ۱۳۲۰ تا ملی شدن صنعت نفت
۲۰۵	اشغال ایران از سوی متفقین و تأثیر آن بر اوضاع شیراز
۲۰۷	استانداری شهاب‌الدوله
۲۰۸	تأثیر تحولات جنگ جهانی بر اوضاع فارس
۲۱۰	محمدحسین میرزا فیروز استاندار نظامی
۲۱۲	تلاش انگلیسی‌ها برای سرکوب قشقایی‌ها از سوی دولت ایران
۲۱۴	استانداری نظامی شاه‌بختی
۲۱۶	حمله‌ی نیروهای دولتی به قشقایی‌ها

۲۱۸	جنگ سمیرم
۲۲۰	تأثیر شکست سمیرم بر اوضاع سیاسی اجتماعی فارس
۲۲۴	دومین دوره‌ی استانداری سرلشکر فیروز
۲۲۵	تشکیل ائتلاف سیاسی علیه حزب توده در فارس
۲۲۶	دومین استانداری فرخ در فارس
۲۲۷	استانداری سیدمهدی فاطمی
۲۲۸	نهضت جنوب
۲۲۹	ائتلاف ایلات علیه حزب توده
۲۳۱	اهدای نهضت جنوب
۲۳۲	آغاز نهضت
۲۳۴	اعزام هیئت ویژه به فارس از سوی دولت
۲۳۶	تسلیم پادگان کاز
۲۳۷	تصرف پادگان بوشهر
۲۳۷	شیراز در محاصره‌ی ایلات
۲۴۱	مجمع عمومی نهضت ملی فارس
۲۴۲	حکومت مرکزی و فارس پس از پایان بحران اصفهان
۲۴۳	خلع سلاح ایلات
۲۴۶	استانداری عبدالحسین صدری
۲۴۹	استانداری امان‌الله اردلان

فصل پنجم

۲۵۱	تحولات سیاسی اجتماعی شیراز در دوران ملی شدن صنعت نفت
۲۵۳	انفجار انبار مهمات لشکر فارس
۲۵۵	فارس در دوران نخست‌وزیری دکتر مصدق

۲۵۸	استانداری نصرالملک هدایت
۲۶۱	استانداری عبدالحسین مسعود انصاری
۲۶۵	استانداری محمدعلی وارسته
۲۶۹	استانداری سپهد محمد نخجوان
۲۷۰	شبه کودتای فروردین ۱۳۳۲ شیراز
۲۷۳	حادثه‌ی ۲۶ فروردین
۲۷۶	حوادث روز ۲۷ فروردین
۲۷۷	حمله به سازمان اصل ۴ ترومن
۲۸۴	شانس صبار فرمانفرمایان
۲۸۵	روز دوم انقلاب مجلس در شیراز
۲۸۶	ایلات و عشایر در دوران ملی شدن نفت
۲۸۷	قشقای‌ها و قشقای‌ها
۲۸۹	تحریک ایلات علیه دولت مصدق
۲۹۰	اتحادیه‌ی عشایر فارس
۲۹۱	روحانیت شیراز در دوران ملی شدن نفت
۲۹۶	سید نورالدین شیرازی و حزب برادران

فصل ششم:

۳۰۱	شیراز از کودتای ۲۸ مرداد تا اصلاحات ارضی
۳۰۳	شیراز در آستانه‌ی کودتا
۳۰۵	شیراز پس از کودتا
۳۰۷	تلاش قشقای‌ها برای مقابله با دولت کودتا
۳۰۸	واکنش دولت در برابر قشقای‌ها
۳۱۲	تلاش برای ایجاد تفرقه در میان قشقای‌ها
۳۱۳	پایان مقاومت قشقای‌ها

۳۱۳	استانداری نظامی سرلشکر گرزن
۳۱۴	استانداری نظامی سرلشکر همت
۳۱۷	تخریب اماکن بهائی‌ها در شیراز
۳۲۲	سومین دوره‌ی استانداری فرخ در فارس
۳۲۴	مصادره‌ی باغ ارم
۳۲۹	استانداری مصطفی قلی‌رام
۳۲۹	طرح اسکان عشایر در فارس و شکست آن
۳۳۲	استانداری سیدمهدی پیراسته

فصل هفتم:

۳۳۵	اصلاحات ارضی و فارس
۳۳۸	شورش‌های عشایری
۳۳۹	کشته‌شدن ملک عبیدی برانها برای سرکوب ایلات
۳۴۱	جریان نامه‌ی ناصرخان عشایی و پیام‌های آن
۳۴۴	دستگیری برخی از مالکان فارس
۳۴۶	فرمان خلع سلاح عشایر از سوی شاه
۳۴۷	مأموریت سپهبد آریانا برای سرکوب عشایر
۳۴۸	شورش در منطقه‌ی کوهمره سرخی
۳۴۹	تصرف پاسگاه دادنجان
۳۵۱	شورش عشایر بویراحمد و ممسنی
۳۵۴	آغاز درگیری
۳۵۶	حمله‌ی نیروهای دولتی به بویراحمد
۳۵۸	دیدار کدخدایان بویراحمدی با شاه
۳۵۹	کشته‌شدن عبدالله‌خان ضرغام‌پور
۳۶۱	محاكمه و اعدام سران عشایر

شورش قشقایی‌ها	۳۶۲
دسته‌ی دشتی و مسیح	۳۶۴
شورش موصول‌ها	۳۷۰
قیام بهمن‌خان قشقایی	۳۷۵
کشتار عشایر لرونفر	۳۸۰

فصل هشتم:

قیام ۱۵ خرداد در شیراز	۳۸۹
ایمان‌الله العظمی بروجردی و انعکاس آن در شیراز	۳۹۱
لایحه انجمن‌های ایالتی و ولایتی و جهت‌گیری علمای شیراز	۳۹۲
واقعه ۱۵ شهریور و واکنش مردم شیراز	۳۹۴
شیراز در ۱۱ شهریور	۳۹۷
دستگیری علما و بهائیان شیراز	۳۹۹
واقعه ۱۶ خرداد شیراز	۴۰۲
علمای شیراز در زندان	۴۰۷
مهاجرت علمای فارس به تهران و منظره اضحی به دستگیری علما	۴۰۷
آزادی علما و روحانیون و بازگشت به شیراز	۴۰۹
آزادی امام خمینی و واکنش علمای شیراز	۴۱۱

فصل هشتم:

فعالیت‌های رژیم شاه در آستانه‌ی انقلاب اسلامی در شیراز	۴۱۵
نگاهی به تحولات سیاسی اجتماعی فارس در سال‌های ۴۳-۵۶	۴۱۷
جشن‌های فرهنگ و هنر	۴۱۸
نخستین جشن هنر ۱۳۴۶	۴۱۹
جشن هنر در سال ۱۳۴۷	۴۲۱

۴۲۳	 سومین جشن هنر شیراز ۱۳۴۸
۴۲۴	 چهارمین جشن هنر ۱۳۴۹
۴۲۵	 پنجمین و ششمین جشن هنر شیراز ۱۳۵۱-۱۳۵۰
۴۲۶	 هفتمین جشن هنر شیراز در سال ۱۳۵۲
۴۲۷	 هشتمین جشن هنر شیراز سال ۱۳۵۳
۴۲۹	 نهمین جشن هنر شیراز سال ۱۳۵۴
۴۳۰	 دهمین جشن هنر شیراز در سال ۱۳۵۵
۴۳۱	 آخرین جشنواره هنر شیراز
۴۳۲	 نمایش «خوک، بچه، آتش»
۴۳۳	 واکنش ها و واکنش های انیون شیراز
۴۳۵	 لغو برگزاری جشن هنر سال ۱۳۵۷
۴۳۷	 جشن های ۲۵۰۰ ساله
۴۴۱	 کمیته های بین المللی جشن ها
۴۴۳	 تولید محصولات فرهنگی
۴۴۶	 فعالیت های عمرانی
۴۴۷	 مسابقات رالی پاریس - تخت جمشید
۴۴۸	 تهیه ی مقدمات جشن در شیراز و تخت جمشید
۴۵۱	 آغاز جشن در پاسارگاد
۴۵۲	 برپایی کنگره ی ایران شناسی در شیراز
۴۵۳	 نمایش نور و صدا در تخت جمشید
۴۵۴	 ورود سران کشورها به تخت جمشید
۴۵۷	 مراسم رژه ی ارتش های ادوار تاریخی
۴۶۰	 ادامه ی جشن ها در تهران
۴۶۱	 برگزاری جشن های عمومی در شیراز و سایر شهرستان های فارس

- هزینه‌ی جشن‌ها و انتقادات از آن ۴۶۲
- دانشگاه پهلوی ۴۶۶
- فراماسونری در شیراز ۴۷۱
- لژ روشنایی شیراز ۴۷۲
- لژ حافظ شیراز ۴۷۳
- لژ شیراز ۴۷۵
- لژ پرسپولیس ۴۷۶
- لژ یاسارگاد ۴۷۷
- کلونی لایز و روتاری در شیراز ۴۷۸
- باشگاه پرسپولیس شیراز ۴۷۹

فصل نهم:

- مبارزات و فعالیت‌های سیاسی مخالفت‌آمیز با رژیم شاه در شیراز ۴۸۳
- الف) علما و روحانیون ۴۸۵
- آیت‌الله بهاء‌الدین محلاتی ۴۸۶
- آیت‌الله سیدعبدالحسین دستغیب ۴۸۹
- آیت‌الله عبدالرحیم ربانی شیرازی ۴۹۰
- حجت‌الاسلام مجدالدین محلاتی ۴۹۵
- آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی ۴۹۷
- آیت‌الله صدرالدین حائری ۴۹۹
- حجت‌الاسلام مجدالدین مصباحی ۵۰۰
- سیدعلی اصغر دستغیب ۵۰۱
- مبارزه‌ی گروه‌ها و دستجات سیاسی در شیراز ۵۰۲
- فعالیت مبارزاتی «گروه مهندس طاهری» ۵۰۳
- فعالیت سایر گروه‌های سیاسی مخالف در شیراز ۵۰۵

۵۰۸	جنبش دانشجویی در شیراز.....
۵۱۰	اعتراض به برگزاری کنفرانس پزشکی کشورهای سنتو.....
۵۱۰	اعتراض به حضور علی امینی در دانشگاه.....
۵۱۱	تحصن در دانشکده‌ی پزشکی - بهمن ۱۳۴۰.....
۵۱۳	مراسم یادبود غلامرضا تختی.....
۵۱۴	مخالفت با برخی از مقامات دانشگاه.....
۵۱۵	تلاش ساواک برای مقابله با دانشجویان.....
۵۱۶	اعتصاب‌های خرداد ۱۳۴۹.....
۵۱۸	حمایت از دانشجویان اعتصاب‌کننده در دانشکده‌ی پزشکی.....
۵۱۸	مقابله با یازدهم‌های رژیم شاه در دانشگاه.....

فصل دهم:

۵۲۱	شیراز در سال ۱۳۵۶.....
۵۲۳	نگاهی کلی به اوضاع سیاسی - اجتماعی شیراز.....
۵۲۴	واکنش مردم شیراز در قبال مرگ دکتر شریعتی.....
۵۲۶	اعتصاب روحانیون و دانشجویان در آریس و انعکاس آن در شیراز.....
۵۲۷	مجالس یادبود درگذشت سیدمصطفی خراسانی در شیراز.....
۵۳۴	واکنش مردم شیراز به انتشار مقاله‌ی توهین آمیز روزنامه‌ی اطلاعات.....
۵۳۵	تبعات حادثه‌ی ۱۹ دی قم در شیراز.....
۵۳۸	بزرگداشت قیام ۲۹ بهمن تبریز در شیراز.....

فصل یازدهم:

۵۴۱	اوج‌گیری حرکت مردم شیراز در سال ۵۷.....
۵۴۳	برگزاری مراسم چله‌ی شهدا در شیراز.....
۵۴۴	نخستین تظاهرات مردم شیراز در سال ۱۳۵۷.....

۵۴۵	تظاهرات مردم شیراز در آستانه‌ی چله‌ی سوم
۵۴۶	سرکوب خونین تظاهرات در شیراز
۵۴۸	سالگرد قیام ۱۵ خرداد در شیراز
۵۴۹	مخالفت‌ها و اعتراض‌ها علیه برگزاری جشن هنر شیراز
۵۵۴	گسترش اعتراض‌ها در ماه رمضان
۵۵۷	حادثه‌ی پنجم رمضان مسجد نو
۵۶۱	تعطیلی مساجد و واکنش مردم به آن
۵۶۴	دستگیری فعالان سیاسی
۵۶۷	مردم تعطیلی جشن هنر شیراز
۵۶۸	اعتصاب‌ها ادامه‌ی اعتراض‌ها
۵۷۰	راهپیمایی روز عید طبر

فصل دوازدهم:

۵۷۵	شیراز در دوران حکومت نظامی
۵۷۹	اعتصابات
۵۸۰	موج دوم راهپیمایی‌ها در شیراز
۵۸۳	چهل‌م شهدای ۱۷ شهریور در شیراز
۵۸۴	تظاهرات دانشجویان و دانش‌آموزان
۵۹۱	موج دوم اعتصاب‌ها در شیراز
۵۹۲	واقعه‌ی مسجد حبیب
۵۹۵	ادامه‌ی تظاهرات و اعتصاب‌ها در شیراز
۵۹۸	شیراز در ماه محرم
۶۰۲	تشدید سخنرانی‌ها و روحانیون در مساجد
۶۰۳	راهپیمایی تاسوعا و عاشورا در شیراز
۶۰۶	حادثه‌ی شهرک سعدی شیراز

۶۱۱		اوج‌گیری دوباره‌ی تظاهرات
-----	-------	---------------------------

فصل سیزدهم:

۶۱۹		شیراز در دوران نخست‌وزیری بختیار-نا پیروزی انقلاب اسلامی
۶۲۲		سفر هیئت اعزامی از سوی امام خمینی به شیراز
۶۲۷		شیراز پس از لغو حکومت نظامی
۶۲۸		اداری شیراز توسط شورای هماهنگی تظاهرات
۶۳۰		تخریب ساختمان ساواک شیراز
۶۳۷		اهپسای عظیم مردم شیراز در روز اربعین
۶۴۰		راهپیمایی روز ۲۸ صفر
۶۴۱		ورود امام خمینی به شیراز و اقدامات انقلابیون شیراز
۶۴۲		تظاهرات دویست و هشتاد و شش‌گانه در حمایت از نخست‌وزیری بازرگان
۶۴۴		تسخیر کلانتری‌ها
۶۴۶		درگیری شدید مسلحانه در خیابان کهنه‌بهرانی‌های فارس
۶۴۹		شیراز دومین شهر آزادشده‌ی ایران

فصل چهاردهم:

۶۵۱		تحولات سیاسی- اجتماعی شیراز در سال‌های نخست انقلاب
۶۵۳		اوضاع عمومی شیراز در روزهای نخست پیروزی
۶۵۵		بازگشایی سازمان‌ها و ادارات دولتی
۶۵۷		نخستین انتصابات مقامات دولتی
۶۵۸		تشکیل نهادهای انقلابی در شیراز
۶۶۰		دستگیری و محاکمه‌ی عوامل رژیم سابق در فارس
۶۶۲		تأسیس دادگاه انقلاب اسلامی در شیراز و محاکمه‌ی متهمان
۶۶۳		محاکمه و اعدام سرگرد طوطیان
۶۶۳		محاکمه و اعدام رئیس ساواک فارس

- ۶۶۵ ادامه‌ی دستگیری عوامل رژیم سابق
- ۶۶۷ همه‌پرسی جمهوری اسلامی
- ۶۶۹ حزب جمهوری اسلامی در شیراز
- ۶۷۰ انتخابات خبرگان قانون اساسی
- ۶۷۱ انتخابات اولین دوره‌ی ریاست جمهوری
- ۶۷۲ انتخابات اولین دوره‌ی مجلس شورای اسلامی
- ۶۷۳ شیراز در دوران ریاست جمهوری بنی صدر
- ۶۷۴ استانداران فارس در دوران بنی صدر
- ۶۷۵ حزب امام خمینی در شیراز
- ۶۷۸ گیت‌های دانشکده‌ی ادبیات و پیامدهای آن
- ۶۸۰ فعالیت‌های خدایات آیت‌الله ربانی شیرازی در فارس
- ۶۸۱ مسئله‌ی بندهای هیئت‌های واگذاری زمین
- ۶۸۳ جریان خوانین قشقایی در فارس
- ۶۸۸ دستگیری خسرو قشقایی و پیامدهای آن
- ۶۹۱ رد اعتبارنامه‌ی خسرو قشقایی
- ۶۹۲ برپایی اردو از سوی خوانین قشقایی
- ۶۹۶ برکناری بنی صدر
- ۶۹۷ دوران ریاست جمهوری شهید رجایی
- ۷۰۱ پایان سخن
- ۷۰۳ گاهشمار انقلاب اسلامی در شیراز
- ۷۱۹ اسناد و تصاویر
- ۱۱۰۳ کتابنامه

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران در اواخر قرن بیستم میلادی زنگ خطری برای نظام های سرمایه داری و رژیم های با مرام اشتراکی بود. یکی از ویژگی های منحصر به فرد آن مشارکت گسترده ی آحاد مردم مسلمان ایران، نقش تعیین کننده ی دین، ارزش های معنوی و رهبری انقلاب در به ثمر رسیدن آن بود. نکته ی قابل توجه دیگر در پیروزی انقلاب اسلامی، فراگیری و همگانی بودن آن است. مشارکت اقوام و طوایف مختلف در جای جای کشور، روحانیت بصیر، و در رأس آنها قائد عظیم الشان حضرت امام خمینی، کمک شایسته یی در جهت دهی، هدایت، پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی داشت.

پرداختن به تاریخ منطقه ای انقلاب اسلامی با نگاهی ژرف، بازتاب فعالیت و تلاش های اسلامی و انقلابی مردم منطقه ی خاصی را در بر می باشد. تاریخ منطقه ای بخشی جدایی ناپذیر از تاریخ نگاری کلان انقلاب اسلامی است. حجاب می آید که تدوین آن یکی از اولویت های مرکز اسناد انقلاب اسلامی است. در این راستا برای ثبت و ضبط رشادت ها، مبارزات و مجاهدت های بی امان مردم مسلمان و انقلابی خطه ی شیراز در تکوین انقلاب اسلامی، کتاب حاضر تألیف و منتشر شده است. شیراز از جمله شهرهای ایران است که مردم ولایت مدار آن از شرع بهضت اسلامی حضرت امام (ره) تا به ثمر رسیدن آن به رهبری عالمان متعهد و مبارز دینی از جمله مرحوم آیت الله محلاتی و شهید دستغیب به ایفای نقش پرداخته و در طول تاریخ همواره در صف نخستین مبارزه علیه استبداد و استعمار در کنار روحانیت

بوده‌اند که همراهی آنها با عالم مبارز آیت‌الله علی‌اکبر فلاح‌اسیری در مواجهه با واقعیهی رژی یکی از این نمونه‌ها می‌باشد. در انقلاب اسلامی نیز شیراز به دلیل فعالیت‌های گسترده‌ی مردم خداجوی آن دیار علیه حکومت طاغوت مستوجب حکومت نظامی شد.

در پایان از زحمات نویسنده محترم جناب آقای منصور نصیری طیبی و ناظران علمی پژوهش آقایان: دکتر اکبر اشرفی، علی کردی، مهدی سعادت، دکتر حمید سیرمنش، مصطفی رضانیا و نیز همه‌ی همکاران در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری و انجمن اوقات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

www.ketab.ir

انقلاب اسلام از جمله مهم‌ترین تحولات سیاسی تاریخ معاصر ایران بود که دگرگونی‌های عمده‌ای در زمینه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی بر جای گذاشت. گرچه این حرکت، جنبشی فراگیر و خیزش همگانی ملت ایران برای سرنگونی رژیم پهلوی بود، ولیکن مرکز محدود به منطقه، شهر یا بخش خاصی از کشور نبود. از این رو یکی از نکات قابل توجه در این جنبش، شمول آن در حوزه‌ی وسیعی از قلمرو جغرافیایی کشور یعنی در شهرها و حتی بخش‌ها و روستاهای کوچک بود. این در حالی است که در سایر کشورهای منطقه به‌ویژه جهان سوم، چنین خیزش‌هایی پیوسته به یکی دو شهر محدود مانده و هیچ‌گاه از مشارکت چندین شهر بهره‌مند نمی‌شوند.

با نگاهی عمده به پژوهش‌های صورت گرفته درباره‌ی انقلاب اسلامی، به روشنی می‌توان دریافت که پژوهشگران این حوزه غالباً مسائل و رویدادهای ثانویه‌ای اصلی این جنبش یعنی ابتدا تهران و سپس قم را بیشتر مورد توجه قرار داده‌اند. این روند موجب شده است که توجه کافی به تحولات سایر حوزه‌های محلی مؤثر در حرکت مزبور صورت نگیرد. این ضرورت در مورد شیراز از اهمیت مضاعفی برخوردار می‌شود، زیرا این شهر یکی از پایگاه‌های عمده‌ی سیاست‌گذاری‌های فرهنگی رژیم پهلوی محسوب می‌شد.

شیراز به دلیل مرکزیت سیاسی - اجتماعی حوزه‌ی وسیعی از جنوب کشور، همواره

در جنبش‌های سیاسی تاریخ معاصر از جمله: قیام تنباکو، انقلاب مشروطیت، جنبش ملی‌شدن صنعت نفت و انقلاب اسلامی، نقش عمده‌ای ایفا کرده است. آنچه فارس را در دوران مزبور در موقعیت ویژه‌ای قرار می‌دهد، توجه به این امر است که فارس در آغاز قرن بیستم شامل چهار استان کنونی: فارس، هرمزگان، کهگیلویه و بویراحمد و بوشهر بوده است. علاوه بر این، فارس از طریق کرانه‌های خلیج فارس و آب‌های آزاد بین‌المللی با تمدن اروپایی ارتباط و آشنایی می‌یافت. بدین ترتیب ایالت فارس به‌عنوان دروازه‌ای جنوبی ورود نوگرایی و تحول‌خواهی محسوب می‌شد. جایگاه مزبور به واسطه نقش عناصر مختلف از جمله اقشار شهری و ایلی در کنار یکدیگر و همراهی روحانیون و تجار به پیچیدگی تحولات این منطقه دامن می‌زد.

با توجه به تفاهات مزبور، رشد اندیشه‌های نو در ایران قرن نوزدهم فارس را در تاریخ و فرهنگ ایران از ممتازیت ممتازی برخوردار ساخت. همچنین با توجه به اینکه حوزه‌ی مزبور مهد زبان فارسی، تمدن ایران محسوب می‌شد، این مزیت فارس را با سرمایه‌ی معنوی بیشتری به‌صورت دفاع از استقلال و آزادی‌خواهی می‌کشاند. از این رو تحولات مشروطه‌خواهی با رشد جنگ جهانی اول در قالب نهضت‌های ضداستعماری در این منطقه گره خورد.

وجود علما و روحانیون بزرگ در نقش‌های دین‌شنده و همراهی عناصر مختلف شهری و ایلی در جریان حرکت‌هایی چون تنباکو، انقلاب مشروطیت، جنبش‌های ضداستعماری قشقایی‌ها، تنگستانی‌ها و دهقانان‌ها در جریان جنگ جهانی اول، مبارزه با گسترش نفوذ حزب توده در سال‌های پس از شهریور ۱۳۲۰، جنبش ملی‌شدن نفت و بالاخره در جریان انقلاب اسلامی در شیراز حیاتیات از تأثیر این شهر به‌عنوان محوریت منطقه‌ی جنوب کشور در تحولات تاریخ معاصر ایران دارد. در این پژوهش تلاش شده است ضمن توجه به فقدان بررسی‌های علمی در این حوزه و رفع نقیصه‌ی موجود در این زمینه به این پرسش اساسی پاسخ داده شود که در جریان وقوع انقلاب اسلامی در شیراز، علی‌رغم تبلیغات افراطی رژیم، در ارتباط با

جایگاه فارس در تاریخ تمدن ایران و توجه بیش از اندازه به این عناصر در شیراز، چه عواملی موجب پیوند عناصر مختلف مذهبی، شهری، ایلی و روستایی با خیزش عمومی ملت ایران علیه رژیم پهلوی گردید؟

در این بررسی به منظور پاسخ‌گویی به پرسش‌های مطرح‌شده کوشش گردیده تا در کنار معدود کتب و بررسی‌های منتشرشده، رکن اصلی پژوهش برپایه‌ی اسناد و مدارک استوار شود که بیشتر در سال‌های اخیر در دسترس پژوهشگران قرار گرفته‌اند. در تهیه‌ی اسناد و مدارک به اسناد و گزارش‌های دولتی در ارتباط با این تحولات می‌توان اشاره کرد که بخش اصلی آنها در قالب گزارش‌های سری و محرمانه‌ی ساواک در مورد مال‌های مخالفان و رویدادها و وقایع شیراز در دوران مزبور، در مرکز اسناد انقلاب اسلامی نگه‌داری می‌شود. همچنین از اسناد و گزارش‌های مضبوط در مراکزی چون سازمان اسناد ملی ایران، مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه، اداره‌ی کل آرشیو، معاد و اسناد ریاست‌جمهوری، مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و مؤسسه‌ی مطالعات تاریخ و اسناد ایران، نیز در این بررسی استفاده شده است.

در کنار این اسناد و مدارک باید از مقالات و گزارش‌های منتشرشده در جراید و نشریات یاد کرد. آزادی نسبی مطبوعات پس از اجرائی سیاست فضای باز سیاسی در سال ۱۳۵۶ و آزادی نسبتاً کامل مطبوعات در ماه‌های پایانی رویاشی رژیم پهلوی موجب شد تا بسیاری از حوادث و مباحث روز نیز به بحث و بررسی گذاشته شوند. اطلاعات و گزارش‌های موجود در روزنامه‌های محلی و سراسری پس از غمده‌ای در تکمیل مطالعات این پژوهش به‌ویژه در ماه‌های پایانی و تحولات روزپیریزی انقلاب ایفا نموده است. اهمیت این گزارش‌ها از این نظر قابل تأمل است که به دلیل فروپاشی نهادهای امنیتی از جمله ساواک در اواخر رژیم گذشته، اسناد و مدارک چندان‌ی از این دوران و مدت‌ها پس از آن در دسترس نیست.

یکی از منابع مورد نظر جهت دسترسی به اطلاعات بیشتر، بهره‌گیری از دانسته‌های

افراد مطلع و گاه بازیگران اصلی برخی از رویدادهای سیاسی فارس بود. از این رو با استفاده از اطلاعات شفاهی اشخاص مزبور از طریق مصاحبه‌ی نگارنده با ایشان و نیز بهره‌گیری از مصاحبه‌های موجود در بایگانی مرکز اسناد انقلاب اسلامی که با برخی از فعالان سیاسی دوران انقلاب در فارس صورت گرفته بود، بخشی دیگر از کاستی موجود در این بررسی مرتفع گردید. از این اطلاعات بیشتر برای بازسازی رویدادهایی که در منابع دیگر آگاهی‌هایی درباره‌ی آنها وجود ندارد، از جمله شورش‌های عشایری دهی ۱۳۴۰ و فعالیت‌های مبارزاتی مخالفان رژیم و وقایع و رویدادهای سال ۱۳۵۷ و سال‌های اولیه‌ی پیروزی انقلاب استفاده شده است.

در این رساله از پانزده فصل تشکیل شده است، از فصل نخست تا فصل ششم علاوه بر اسناد دربار، موقعیت طبیعی و اوضاع جغرافیایی شیراز، در مسیری گذرا به پیشینه‌ی تاریخی شیراز از آغاز تا دهه‌ی ۱۳۴۰ شمسی پرداخته شده است. در فصل هفتم، ضمن بررسی چگونگی اجرای قانون اصلاحات ارضی در فارس، شورش‌های ایلات قشقایی، سرخی، ممسنی و رستم مورد بررسی قرار گرفته است.

در فصل هشتم: رویدادهای ششماه‌هنگام و جهت‌گیری علما و روحانیون در قبال درگذشت آیت‌الله بروجردی، لایحه‌ی از من‌های الهی و ولایتی، واقعه‌ی فیضیه‌ی قم و قیام مردم شیراز در ۱۵ خرداد و دستگیری علما و روحانیون مؤثر در قیام و پیامدهای آن مورد توجه قرار گرفته است.

در فصل نهم فعالیت رژیم پهلوی در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۴۶ تا ۱۳۵۶ بررسی شده است. برگزاری یازده دوره جشن هنر شیراز (۱۳۴۶-۱۳۵۶)، برگزاری جشن‌های ۲۵۰۰ ساله در پاسارگاد، تخت‌جمشید و شیراز؛ تأسیس دانشگاه پهلوی در سال ۱۳۴۱ و توسعه‌ی سریع آن با توجه ویژه‌ی شاه به آن؛ فعالیت و نفوذ تشکیلات راماسونری در شیراز، از جمله‌ی این فعالیت‌ها می‌باشد.

در فصل دهم، ضمن معرفی علما و روحانیون شیراز به نقش آنان در مبارزه علیه رژیم شاه پرداخته شده است. سپس فعالیت گروه‌ها و احزاب سیاسی و جنبش

دانشجویی در شیراز مورد بررسی قرار گرفته است.

در فصل یازدهم: پس از بررسی اوضاع سیاسی - اجتماعی شیراز، واکنش‌های مردم شیراز در قبال وقایعی چون درگذشت دکتر شریعتی، درگذشت سیدمصطفی خمینی، انتشار مقاله‌ی توهین‌آمیز روزنامه‌ی اطلاعات، قیام ۱۹ دی قم و ۲۹ بهمن تبریز مورد توجه قرار گرفته است.

ارج‌گیری حرکت مردم شیراز در سال ۱۳۵۷ و وقایع و رویدادهای پیش‌آمده در جریان اعتصابات و تظاهرات و درگیری‌های به‌وجودآمده بین مردم و نیروهای نظامی و نظامیان و چگونگی پیروزی مردم در روز ۲۲ بهمن در فصل‌های دوازدهم، سیزدهم و چهاردهم مورد بررسی قرار گرفته است.

سرانجام فصل پانزدهم تحولات سیاسی - اجتماعی شیراز در سال‌های اولیه‌ی پیروزی انقلاب مردم را مورد بررسی قرار گرفته است. مهم‌ترین این رویدادها شامل: بازگشایی سازمان‌ها و ادارات دولتی و نهادهای جدید؛ تشکیل نهادهای انقلابی در شیراز؛ دستگیری و محاکمه‌ی مقامات امنیتی و نظامی سابق؛ برگزاری همه‌پرسی و انتخابات خبرگان قانون اساسی، ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی؛ و فعالیت و درگیری جریان‌های سیاسی و رویدادهای شیراز پس از برکناری بنی‌صدر از ریاست‌جمهوری و در دوران ریاست‌جمهوری شهید خدایی‌م‌باشد.

این بررسی با توجه به گستردگی موضوع و جهت‌گیری‌های نادرتهای داده‌ها و دانسته‌های قابل دسترس به‌طور مسلم دارای کاستی‌ها و نقصان است. امید است که پژوهشگران و صاحب‌نظران علاقه‌مند به این حوزه با استناد به اسناد و گزارش‌هایی که خارج از دسترس نگارنده بوده بتوانند بررسی کامل‌تری از این موضوع ارائه دهند. در پایان از زحمات و همراهی آقایان دکتر اکبر اشرفی، دکتر حمید حسینی، دکتر علی کردی، رحیم نیکبخت و مهدی سعادت در مراحل مختلف انجام این پژوهش مراتب سپاسگزاری خود را اعلام می‌دارم.

منصور نصیری طیبی